

Hizkuntza kudeaketa prentsaurrekoetan

Norbaitek gaztelaniaz adierazpenik behar?

Prentsaurrekoetan, euskara bazterreko hizkuntza izaten da askotan. Horrek euskara lan tresna duen hainbat kazetari kezkatu eta haserretzen du. Aitzitik, hainbat elkarte eta erakunde prentsaren aurrean euskara hutsean jarduteko beldur da, mezua behar den bezala hedatuko ez den beldur.

ZIHARA ENBEITA

Argazkia: Andoni Canellada / Argazki Press

UDA AURRETIK Martin Garitano Gipuzkoako ahalduen nagusiak eta Ana Carrere Andoaingo alkateak euskara hutsean emandako prentsaurrekoek hautsak harrotu zituzten. Zenbait egunkarik inposizioa salatu zuten. Era berean, Gipuzkoan lan egiten duen hainbat kazetariren elebakartasuna agerian gelditu zen.

Dena dela, euskaraz egiten diren prentsaurrekoetan, *“voy a hablar en castellano para que todos nos entendamos”* eta “erdaraz ere esan beharko dut” esaldiak behin eta berriro entzuten dira. Goizalde Landabaso Radio Euskadiko kazetariak urtetan entzun ditu. Bizkaia Irratian ibili zen bere garaian eta Euskadi Irratian hamar urtez. Euskaldunok besteen arazoak gure erantzukizun lege hartzen ditugula dio Landabasok. Adierazpenak euskaraz egin eta inork eskatu gabe itzulpena egiten du euskaldunak, “baina hori ez da bidea. Besteek ez ulertzea ez da nire arazoa”. Norbaitek gaztelaniaz adierazpenik behar duen galdetzea iraingarria iruditzen zaio batzuetan. “Zuk prentsaurrekoa euskaraz eman baduzu eta norbaitek adierazpenak gaztelaniaz behar baditu, badauka ahotsa eskatzeko”. Euskaldunek, normalean, euskarazko adierazpenak eskatu egin behar izaten dituzte.

Izan ere, ohiko alderantzizkoa da, prentsaurrekoa gaztelaniaz iza-

Prentsaurrekoak hasi eta buka euskaraz ematea arraroa da oraindik. Martin Garitano Gipuzkoako ahalduen nagusiak (argazkian) uda aurretik euskaraz egin zuen agerraldian hainbat kazetari aztoratu zen.

tea. Eta euskara, espediente batzueko erabiltzen dute askok, Iñaki Guridi Euskadi Irratiko kazetariaren esanetan. “Hitz batzuk euskaraz egiten dituzte, halamoduz irakurtzen dituztenak batzuetan, eta gero benetako mamia, guk ‘korteia’ deitzen duguna, ehuneko oso altuan erdaraz da”. Euskara, gaztelaniaz

hasi aurreko hizkuntza bihurtzen da sarri, politikoki zuzena delako egun onak, eskerrak eta ongi etorria euskaraz ematea.

Politikari erdaldunek, eta euskaldunek ere, egiten dute hori. Euskaldun izan arren, prentsaurreko “serioa” eman behar denean edo gai serio bati buruz hitz egin behar

denean, adibidez diru kontuez, ohi-koa da gaztelaniaz baino ez egitea.

Eta badira gaztelaniaz eginez gero mezua errazago eta arinago helduko dela uste dutenak. Landabasoren ustez, “euskaraz esan arren, benetan garrantzitsua bada helduko da. Azpituatuko dute edo eurak ikusiko dute zer egiten duten”. Adierazpen “potoloak” euskaraz egiteko ordua dela uste du. Itzulpenak beharko dira bai, baina erdal medioetan euskara entzungo da eta “ez da gutxi izango. Belarria ere egin beharko dute”.

Erdaldunen jarrera uzkurra aldatzen ari da

Kazetari izan gabe, komunikazio munduan dabilzan bestelako eragileek ere badute kezka. Harman Komunikazio enpresako Joseba Kamiok, adibidez, komunikazio korporatiboaren hizkuntz politika zehatza ezartzeko proposamena dakar bere blogean, eredu proposamena. Enpresa, erakunde eta elkarteek hizkuntz normalizazioan pauso bat aurrera emateko baliagarria den proposamena da, bere ustez komunikazioaren eraginkortasunaren aldetik arazorik sortzen ez duena. Zein hizkuntzatan egin prentsaurrekoak? Eta prentsa ohar-rrak? Eta prentsarako deialdiak? Eta elkarrizketak? Eta webgune eta sare sozialetan? Merchandisinga? Prentsaurreko, prentsa-ohar eta prentsa-deialdiak euskara hutsean egitearen aldekoa da Kamio eta sare sozialetan hizkuntza bakoitzak bere kanala izatea proposatzen du.

Prentsaurrekoak euskaraz egiteak erredakzioetako kazetariak elebidunak izatea eskatzen du eta askotan ez da hala izaten. Goizalde Landabasoren iritziz, erdal medioetako arduradun anitzi ez zaio bururatu ere egiten kazetari elebiduna behar duenik. Ikaragarria iruditzen

zaio XXI. mendean prentsaurreko-etara doazen kazetari gazte asko elebakarrak izatea. “Ruperrek [Ordorika] azken diskoa aurkeztu du eta seguru nago medio askok kazetari erdalduna bidali dutela”. Hizkuntzaren ezagutza, eta euskal kulturaren ezagutza, hutsaren hurrengo izaten da maiz.

Kazetari euskaldunak oraindik hizkuntzaren militanteak dira eta irratirako euskarazko 'korte' lortzeko magia egin behar izaten dute

Profesional elebidun faltarik ez dago, Kazetaritza Fakultateetatik jendetza ateratzen da urtero eta Kamioren ustez, *a priori* zailenak izan daitezkeen medioetan —euskarekiko jarreragatik eta euskal gaiak lantzeko moduagatik— aldaketak gertatzen ari dira. Bere ustez, hedabide horietan euskararekiko jarrera aldatu dute eta lehen lantzen ez ziren gaiak lantzen dira orain. Kazetariak bestelako erronkei aurre egin dieten moduan, orain ere euren lan profesionala egoera berrira egokitu beharko dutela uste du, “kazetaritzak erantzukizun sozial garrantzitsua dauka eta”.

Sentsibilizazio beharra

Hori bai, aldaketak zintzo planteatu behar direla uste du Joseba Kamiok, erronka kolektibo gisa. Soziolinguistikaren eta komunikazioaren aldetik egoki justifikatuta, hizkuntzaren normalizazioaren ikuspegitik justifikatuta, inolako norgehiagokarik gabe, eta ezer aurpegitatu gabe. Eta hasteko gure burua serio hartuta: “Gure burua serio hartzen ez badugu, besteek ere ez gaituzte serio hartuko eta”. Normalizazio

linguistikora bidean beste pauso bat dela dio eta pauso hori emateko “ez lukete arazorik izan behar elkarte eta erakundeek, ezta erakunde publikoek ere”. Gai horrek zalan-tzak, beldurak eta noraeza sortu arren, erakunde eta elkarteek barne araudia egingo balute, hori mekanizatu egiten dela uste du Kamiok eta hortik aurrera dena errazagoa dela. Arauak adostea eta zehaztea da kontua. Elkarte eta erakundearen arabera graduak egongo lirarteke eta euskarak toki handiagoa edo txikiagoa izango luke.

Euskaldun ez direnek jarrera asko aldatu dute urteetan, baina oraindik ere sentsibilizazio falta sumatzen du Iñaki Guridik. Goizalde Landabasok uste du garrantzi gehiago ematen diotela, adibidez, ingeles hiztunari. Gainera, prentsa arduradun askok ez dute kontuan hartzen mahaian gutxienez euskaldun batek egon behar lukeela, “euskarazko ganorazko korte bat emateko”. Galdera-erantzunen tartean, halabeharrez gehien hitz egiten dutenak dira kazetari euskaldunak eta profesio kideen artean, asko hobetu den arren, oraindik ere hirugarren galdera euskaraz egiterakoan deseroso jartzen hasten dira batzuk. Edo prentsaurrekoa ematen ari dena euskaraz hasten denean txutxumutxuka.

Kazetari euskaldunak oraindik hizkuntzaren militanteak dira eta korte lortzeko magia egin behar izaten dute: gaiak gutxien dakiena elkarrizketatu euskaldun bakarra hura delako, elkarrizketatuari korte norberak idatzi... Maiz, euskaldunik ez badago, albiste luzerik egiterik ez dela izango argi utzi beharra ere bai. Hala ere, uste-kabe onak ere izaten dira, gutxien espero den lekuan euskaldunak topatzen dira. ■

EHU/UPV

UPV/EHU

30 urte irakasten eta ikertzen,
milioi laurden profesional
euskal gizartearen zerbitzura.

www.ehu.es

artearen historialariak • interpreteak • zuzendariak • gizarte langileak • epaileak • kriminologoak • gizarte hezitzaileak • biokimikariak • zaharberritzaileak • geologoak • teknologoak • politologoak • itsasariak • grabatzaileak • medikuak • arkitektoak • ingeniariak • kazetariak • erizainak • psikologoak • diseinatzaileak • ingeniari teknikoak • kimikariak • biologoak • fisikaariak • historialariak • filologoak • itzultzaileak • irakasleak • matematikariak • artistak • odontologoak • pediatriak • ekonomialariak • enpresariak • abokatuak • fiskalak • ikerlariak • pedagogok • logopedak • eskultoreak • farmazialariak • margolariak • soziologoak • geografok • topografoak • aparejadoreak • hizkuntzalariak • ziri-jauak • kardiologoak • filosofoak • antropologoak • forentseak • idazleak • publizistak...

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea